

Protestantse Gemeente
Breda

S'Amen

Kerkblad van de Protestantse Gemeente Breda - 18e jaargang no. 8, november 2025

In dit nummer:

- Kerk in de stad
- In gesprek met Ruben de Grauw
- Oecumenisch leerhuis
- Terugblik op 60 jaar Markuskerk

S'Amen

Colofon:

S'Amen is het kerkblad van
de Protestantse Gemeente Breda

Kopijdatum volgende S'Amen:

dinsdag 25 november 2025

Kopij sturen aan redactie:

samen@pknbreda.nl

Graag foto's los per e-mail versturen.
Groot formaat en een hoge resolutie.

Verschijningsdatum:

13 december 2025

Richtlijnen kopij:

www.pknbreda.nl/samen

Redactie:

Leon Geschiere
Arne Goudriaan
Joyce Rijke
Suzanne Hoesen
Adriaan Niemantsverdriet

Kerkelijk bureau:

Mieke Frankfoorder-Boevé
Pottenbakkerstraat 51
4813 LB Breda
Tel.: 06-24705414
Email: ledenadministratie@pknbreda.nl

Website:

www.pknbreda.nl

Cover illustratie

Adriaan Niemantsverdriet

Als u geen belangstelling heeft voor
S'Amen en het blad niet meer wilt
ontvangen, kunt u dit doorgeven aan
het kerkelijk bureau:
ledenadministratie@pknbreda.nl

Dit is een uitgave van De Zalige Zalm,
bureau voor geloofscommunicatie.

Druk:

Veldhuis Media, Meppel

De Protestantse Gemeente Breda

Lucaskerk

Tweeschaar 125
4822 AS Breda
Tel.: 076-542 24 33

Markuskerk

Hooghout 96
4817 ED Breda
Tel.: 076-514 00 80

Johanneskerk

Dreef 5
4813 ED Breda
Tel.: 076-521 05 45

Pastoresteam

Predikant:
ds T. van Prooijen
T 076-5423334
06-29283935
E ds.vanprooijen@pknbreda.nl

Pastores:

Thijske Fraanje
T 06-14762611
E t.fraanje@pknbreda.nl

Hanny den Ouden
T 06-48549088
E h.denouden@pknbreda.nl

Vertrouwenspersoon:
Mevrouw Rani Kulik
E ranikulik@pknbreda.nl

Lenard Schouten
T 06-34840499
E l.schouten@pknbreda.nl

Wat te doen bij overlijden! **Zie pagina 6**

Kerkenraad PGB

Email: scriba@pknbreda.nl

S'Amen

NL91 ABNA 0520 2278 67 t.n.v.
Prot. Gemeente Breda
o.v.v. "S'Amen"
(Richtbedrag: € 25,- per jaar)

Vrijwillige bijdrage

Collectebonnen

A. Vellen van 20 bonnen met een waarde van € 0,75 per bon, totaal dus
€ 15,00 per vel.
B. Vellen van 20 bonnen met een waarde van € 1,50 per bon, totaal dus
€ 30,00 per vel.
C. Vellen van 20 bonnen met een waarde van € 2,50 per bon, totaal dus
€ 50,00 per vel.
Bonnen kunnen besteld worden door overschrijven van € 15,00, € 30,00,
€ 50,00 (of een veelvoud daarvan) op bankrekening NL 91 ABNA 0520
2278 67 ten name van de Protestantse Gemeente te Breda (met
vermelding van de gewenste soort vellen)

Financiën

Protestantse Gemeente Breda:
ABN AMRO NL91 ABNA 0520 2278 67
Diaconie Protestantse Gemeente Breda:
ING bank NL89 INGB 0001 0708 50
ZWO groep Protestantse Gemeente Breda/Ginneken:
ING bank NL14 INGB 0001 5429 41

Zachtmoedig

Anselm Grün (bekende schrijver en monnik) werd recent 80 jaar. In oktober was hij nog in Nederland. Hij sprak over het belang van zachtmoedigheid, juist nu. Hij daagt ons uit om na te denken over welk spoor van leven we willen achterlaten. Niet alleen als individu maar ook als kerk. Hoe willen we als kerk de geschiedenis ingaan? Hoe willen we dat de kerk van nu de geschiedenisboeken in gaat?

Als een plek waar iedere zondag gevierd wordt? Als een plek waar je op adem kan komen? Een plek waar je welkom bent? Een pleisterplaats? Als plek waar te midden van alle hardheid nog een beetje zachtheid is gebleven? Waar zachtmoedigheid de kern is?

In de Bergrede zegt Jezus: gelukkig de zachtmoedigen. Dat was in die tijd allerm minst vanzelfsprekend. Macht had aanzien. Daar hoorde zachtmoedigheid niet bij. Jezus keerde in de Bergrede de boel om. En is het in de huidige tijd niet hetzelfde? Het is niet vanzelfsprekend om zachtmoedig te reageren. Het vraagt moed om met zachte weerbaarheid, niet te reageren op agressie of discussie. Wat is het eigenlijk een prachtig woord: zacht-moedigheid.

Als we de moed hebben om zachtmoedig naar mensen te kijken en hen tegemoet te treden zonder over hen te oordelen – dan kunnen we helpen om onze samenleving milder en warmer te maken. Mensen voelen aan als we onvriendelijk en hard, ontevreden en verbitterd, vol wrok en boosheid de dag ingaan, maar ook als er mildheid en zachtmoedigheid van ons uitgaat.

Uit mensen die geweld niet met geweld beantwoorden spreekt hoop, hoop op een nieuw begin. Het vraagt moed om niet mee te gaan in agressie en weerbaarheid. Het vraagt moed om barmhartig te zijn. Het vraagt moed om naar het licht te blijven lopen, terwijl de schaduw aan je voeten trekt.

Wat nu als de kerk een plek kan zijn waar mensen deze zachtmoedigheid kunnen ervaren en kunnen oefenen als we het even kwijt zijn? We kunnen volgens Grün 'de ander met zachtheid bejegenen als we geloven dat we Christus zelf in elke broeder en zuster tegenkomen'. Hij voegt daaraan toe dat we anderen niet moeten beperken tot wat we aan de buitenkant zien. We moeten door de façade heen kijken en het verlangen ontdekken dat achter deze façade schuilgaat. In ieder mens is er een

verlangen om goed te zijn, om in zijn eigen goedheid te geloven. Onze zachtmoedigheid kan deze goedheid wakker maken.

Hoe zou het zijn als we kerk kunnen zijn waar iedereen zich welkom voelt? Een kerk die dichtbij mensen staat. Waar we vanuit verbinding en bezieling over dat wat ons drijft met elkaar samen werken en gastvrij, midden in het leven staan? Dan gaat het niet over het bereiken van grootse dingen, maar gewoon er zijn, zoals Jezus ons voorleefde. Wat als we het gewoon doen: de deuren open zetten en er zijn, in contact met de buurt.

En ik zie het gebeuren: als je in de Lucaskerk binnenloopt en je ziet dat de tuin onderhouden wordt met en door de wijkbewoners, als er koffie gedronken wordt op woensdag. Als je de zorgvuldigheid ziet waarmee 'plek voor je verlies wordt voorbereid'. Of in de Markuskerk als de kinderen die er wonen naar zwemles vertrekken en onze vrijwilligers trots op de tribune zitten bij het behalen van het zwemdiploma of als je op donderdag de Johanneskerk binnenloopt en hartelijk ontvangen wordt door de dames van het handwerkcafé of de mensen die de maaltijd of koffie op woensdag verzorgen. Kleine stukjes paradijs van zachtmoedigheid. En dat is toch zoals we de kerk willen herinneren: als plek waar gevierd werd en gedeeld werd uit overvloed.

Thijske Fraanje

INHOUD:

- 4-5 Actueel
- 6 Algemeen kerkelijk nieuws
- 7 Diaconie
- 8-11 Kerk en stad
- 12 In gesprek met Ruben de Grauw
- 13-17 Rondom de wijkkerken
- 18 Jeugd

Oecumenisch leerhuis voor heel Breda in de Lucaskerk

Voor alle leerhuisactiviteiten geldt: iedereen is van harte welkom!

In september kwam Thomas van Gool van Pax met ons praten over het conflict tussen Israël en de Palestijnen. Het was een goede avond met elkaar.

Op 22 oktober kwam Wim Bisschop met ons praten over de geloofsbelijdenis.

Componist Gabriel Fauré

Er staan weer nieuwe activiteiten op het programma. Op **19 november** komt Jan-Willem Scheurwater. Het onderwerp is "Requiems door de eeuwen heen". Het onderwerp past bij de maand november, waarin we in de Katholieke en Protestantse Kerk gedenken. Het kan niet anders of ook in de muziek wordt aandacht besteed aan het overlijden, de dood, rouw en verlies en eeuwigheid.

In de muziekgeschiedenis zijn er componisten die de doden met een requiem eren en nabestaanden troosten.

Ook zijn er werken gecomponeerd die meer gaan over het besef van eens zelf te sterven. Indrukwekkende muziek om te luisteren en om er over te horen.

We gaan op deze avond luisteren naar o.a. Schütz, Bach, Mozart en Fauré.

Het belooft weer een mooie avond te worden. Mis het niet.

Op **10 december** gaan we een avond luisteren en kijken naar "Het kerstverhaal in de kunst". Ingrid Gaasterland gaat ons daarin voor. Al vele jaren is zij geraakt door datgene wat de beeldende kunst, de literatuur, de filosofie en de muziek teweeg kan brengen.

Na haar opleiding tot onderwijzeres heeft zij kunstgeschiedenis-, filosofie- en cultuurmodules gehaald aan de Open Universiteit. Als ervaren docent geeft zij lezingen die aansluiten bij actuele exposities of culturele gebeurtenissen. Hierbij maakt zij een verbinding tussen de beeldende kunst, de muziek, de geschiedenis en waar mogelijk het heden. Daarnaast geeft zij korte verdiepingscursussen over kunststromingen. Haar bijeenkomsten kenmerken zich door vakkundigheid en enthousiasme.

Schrijf het in uw agenda en kom naar de Lucaskerk.

Ingrid Gaasterland

De leerhuisavonden worden gehouden in Lucaskerk, Tweeschaar 125 Breda, **aanvang 20:00 uur**.

De toegang is gratis, we vragen een vrijwillige bijdrage. Er is een mogelijkheid om mee te eten.

Vooraf wordt er een vegetarische maaltijd gekookt. Kosten van de maaltijd €5,50.

De maaltijd begint om 18:00 uur, de kerk is open vanaf 17:30 uur.

In verband met de inkopen moet u zich daarvoor uiterlijk 3 dagen van tevoren opgeven.

Dit kan via de website: pknbreda.nl/formulier of op de intekenlijst in de Lucaskerk.

*Namens de werkgroep Leren en Ontmoeten,
Joyce Rijke*

ZWO kerstactie

Vol verwachting klopt uw hart natuurlijk...

Zou de ZWO ook dit jaar weer een kerstactie organiseren? Met van die heerlijke banketstaven en lekkere kerststollen? Op dit moment zijn we druk bezig om dat ook voor kerst 2025 te organiseren, zodat u het Noodfonds van Stichting Muona Malawi kunt steunen terwijl u geniet van al het lekkers van de warme bakker. Houd onze berichten hierover in de gaten!

Theatrada presenteert: As it is in heaven

As It Is in Heaven, de nieuwe theatervoorstelling van Theatrada, wordt opgevoerd in de Markuskerk te Breda op 7, 8 en 9 november.

Daniel Daréus, een wereldberoemde dirigent, krijgt tijdens een concert een hartaanval. Hij verlaat zijn drukke leven en keert terug naar zijn jeugdige dorp. Daar wordt hij gevraagd het dorpskoor te leiden. Wat begint als een simpele taak, groeit uit tot een krachtig proces dat het hele dorp verandert. Muziek doorbreekt barrières, lost conflicten op en brengt de gemeenschap samen. Tegelijkertijd voelt dominee Stig zijn gezag bedreigd door de nieuwe dynamiek.

Het verhaal toont de helende kracht van muziek en de kracht van samen zingen.

Deze voorstelling wordt gespeeld door een enthousiaste groep amateurs, die met hart en ziel dit verhaal tot leven brengen. De kracht van samen zingen wordt niet alleen muzikaal, maar ook emotioneel voelbaar. Onder de bezielende leiding van een gedreven regieteam is As It Is in Heaven een aangrijpend verhaal over de kracht van gemeenschap, verandering en de helende kracht van muziek.

De uitvoeringen vinden plaats in de Markuskerk, Hooghout 96 in Breda
Aanvang **vrijdag 7 november en zaterdag 8 november 20:00 uur**
Aanvang **zondag 9 november 14:00 uur**

Kaarten kosten €19,50 euro per stuk incl. 1 consumptie en zijn verkrijgbaar op www.theatrada.nl.

Carin Stadhouders

Zingen voor vrede op 26 november

Wat moeten we met de grote vragen die deze tijd aan ons stelt? Wegkijken in onmacht of onverschilligheid lijkt misschien het gemakkelijkste. We kunnen er nog wel omheen. Een andere weg is om ruimte te houden in jezelf, innerlijke ruimte, waarin woorden van vrede klank kunnen blijven houden. Die weg is zingend te gaan.

Als Bredase "Ambassade voor vrede" organiseren we op **woensdagavond 26 november** een zangavond voor vrede. Dat doen we samen met Mirjam Dirx en Jos van Genugten van de Levensboom. We hebben eerder met hen samengewerkt in het project "Vertel me wie je bent", met de tentoonstelling in oktober 2023 in de Markuskerk. Ook zijn we met een groep naar Waspik geweest, naar het voedselbos van Jos geweest. Nu zijn ze de initiators van zangavonden op allerlei plekken in het land.

Het zijn meditatieve bijeenkomsten, waarin we samen liederen zingen van de Duitse componist Helge Burggrave. Zijn "Hagios" liederen zijn korte, zeer eenvoudige liederen die je steeds herhaalt, een beetje in de stijl van Taizé.

Onder de titel "Hagios – Zingen voor Vrede" zullen we gezamenlijk deze liederen zingen, die ons inspireren en ons laten proeven van vrede. Ze verbinden ons met elkaar en de wereld om ons heen.

Nadat we de liederen eerst geoefend hebben, gaan we de liederen zingen, waarbij "het accent ligt op het vinden van ruimte en resonantie in de klanken" (denk ook aan wat de dirigent wil in de musical As it is in heaven, die door

Theatrada is uitgevoerd). Helge Burggrave benadrukt met dit project dat iedereen kan zingen: "Zingen is de eigenlijke moedertaal van alle mensen" (Yehudi Menuhin). In die zin ligt de focus niet op perfectie, maar op het plezier van het samen zingen: iedereen is van harte welkom, er vallen geen verkeerde noten! "De bijeenkomst geeft kracht en versterkt de innerlijke vrede, zonder welke externe vrede niet mogelijk zal zijn."

De bijeenkomst begint om **20:00 uur** in de Markuskerk en duurt anderhalf uur, met een pauze. Van harte welkom! Om een idee te hebben van het aantal mensen dat komt, zou het fijn zijn als je even een bericht stuurt naar ds.vanprooijen@pknbreda.nl. Op Spotify en YouTube zijn de Hagios-liederen terug te vinden.

Op **17 april** komt Helge Burggrave naar Den Bosch. Dan zullen de Hagios-liederen gezongen worden in een hopelijk volle Sint Janskathedraal. Meer informatie hierover volgt later. Ook hier is iedereen van harte welkom.

Ton van Prooijen

Algemeen kerkelijk nieuws

In Memoriam

Wij gedenken Hanny van Pelt-Swart

Johanna Wilhelmina van Pelt, geboren op 4 juni in Almkerk en gestorven vrijdag 26 september 2025 in Breda. Bijna 100 geworden, in haar lange leven veel veranderd: In haar jonge jaren reed er nog paard en wagen door de straat. Er was geen telefoon, geen wasmachine, laat staan een computer.

Hanny trouwde met Henk uit Werkendam in 1955 en al snel werd Willem geboren.

Ze moesten trouwen: Hanny was zwanger. In die tijd was het gebruikelijk dat je in de kerk schuldbelijdenis deed; je had gezondigd tegen het zevende gebod. Maar Hanny weigerde, dat deed ze niet. Ze had niks verkeerd gedaan. Een paar jaar later, 1960 werd Pieter geboren

Daarna woonden ze ruim 10 jaar in Haarlem, dat was voor Hanny een fantastische tijd. In 1970 verhuisden ze naar Breda. Daar overleed haar man Henk in 1989, maar Hanny was niet alleen: zonen Willem en Pieter en haar schoonzonen Jankees en Gerard, zij waren de vier mannen in Hanny's leven. Die hebben haar tot het eind toe met liefde en zorg omringd. Hanny was ongelooflijk trots op die jongens en dankbaar voor hun aandacht. Daarnaast was er de gemeenschap van de kerk en veel vriendschappen.

Hanny was een vrolijke, optimistische goedlachse vrouw; Ze kon enorm genieten van al die kleine dingen in het leven die het zo ontzettend mooi maken, als je er maar oog voor hebt.

Op vrijdag 26 september is ze rustig ingeslapen, weggeleden naar de overkant.

Een week later op 3 oktober hebben we een afscheidsdienst gehouden in de Lucaskerk, die werd geleid door Hanny den Ouden.

Wim Bisschop

Uit de (kleine) kerkenraad van 16 oktober 2025

We beginnen met een vers uit psalm 144: 'het leven is als een ademtocht'.

Na wat praktische zaken gaat het over de Grote Kerk. De stichting komt graag toelichten waar ze mee bezig zijn, wat er aan restauraties en programmering loopt en wat wij van de stichting mogen verwachten. We nodigen ze uit voor maandag 24 november, wanneer we ook onze grote kerkenraad hebben. Ze zullen als eerste na de opening op de agenda staan. We starten om 19.30 uur in de Markuskerk. Iedereen is van harte welkom! Na de pauze zijn in deze vergadering de begrotingen van zowel de kerkrentmeesters als de diaconie aan de beurt. Ook willen we dan iedereen bijpraten over de initiatieven die ontstaan zijn nadat we het nieuwe beleidsplan hebben aangenomen.

Verder zijn er in de kleine kerkenraad veel financiële punten en puntjes. We gaan door de begroting voor 2026, zowel diaconie als kerkrentmeesters. Ook wordt het collecterooster 2026 besproken en hier en daar aangepast. We spreken af dat collectes en doelen in 2026 tijdens de

zomerdiensten door de organiserende kerk wordt geregeld, geïnd en afgedragen.

We kijken samen naar de lijst van ambtsdragers en bespreken wat er verder nodig is om onze kerk goed te laten functioneren. We zijn blij en dankbaar dat er verschillende ambtsdragers willen verlengen en dat er nieuwe aansluiten. De ambtsdragers die er begin volgend jaar 12 jaar op hebben zitten geven aan dat ze op een of andere manier willen blijven participeren.

Dit jaar wordt er weer samen met de kooracademie een viering in de Grote Kerk op kerstavond georganiseerd. De komende tijd zal meer bekend worden hierover.

We zingen samen in de kerkzaal lied 650.

Het laatste couplet daar luidt:

*Al gij die God bemint
en op zijn goedheid wacht,
de oogst ruist in de wind
als psalmen in de nacht.*

Dat sluit de vergadering af zoals een ademtocht haar begon.

Andries van der Vegt, voorzitter

Wat te doen bij overlijden?

De uitvaartbegeleider zal zo snel mogelijk het tijdstip van de ceremonie en teraardebestelling of crematie willen vastleggen bij het uitvaartcentrum. Wanneer u betrokkenheid van een predikant of pastor wenst bij het

afscheid, laat de uitvaartbegeleider dan eerst bellen met een van de pastores van de Protestantse Gemeente Breda, zodat het tijdstip in goed overleg met hen vastgesteld kan worden: Thijske Fraanje (06-14762611), Hanny den Ouden (06-48549088) of Ton van Prooijen (06-29283935).

Diaconie

Breda-Wismar-Arad

Tegenbezoek van onze tieners aan Wismar 11-13 oktober.

Hieronder een verslag van Lise, een van de jongeren die in Wismar waren.

Weekendje Wismar Next Level

We gingen op zaterdagochtend 11 oktober naar Wismar. We verzamelden om half 6 in de ochtend bij de Lucaskerk. We waren met 12 jongeren van verschillende kerken in Breda en met 2 begeleiders op pad. Het was ongeveer 8-9 uur rijden met de auto. Toen we in Wismar aankwamen werden we warm begroet met eten en konden we even chillen. Daarna gingen we zingen in de kerk en naar onze gastgezinnen toe. Op de tweede dag (zondag) gingen we 's ochtends naar de kerkdienst in de Neue Kirche en na de lunch zijn we een kasteel in Schwerin gaan bezoeken en hebben we een toren beklommen. In de avond hadden we een lekkere BBQ in de kerk. Daarna hebben we gezongen en gebeden en met elkaar gefantaseerd over hoe de kerk er over 100 jaar uit zou zien. Op de laatste dag heeft een groep een toren geklommen en anderen hebben een puzzeltocht gedaan. Daarna hebben we in de St. Nicolai kerk gegeten. Na de zegening van de terugreis zijn we naar huis gegaan. Ik vond het heel erg leuk. De gastgezinnen waren heel zorgzaam en het was fijn om daar te verblijven voor die twee nachtjes. We hebben veel gedaan en gezien en hadden ook nog vrije tijd op de laatste dag. Ik vond het gezellig met de groep en we hebben elkaar ook beter leren kennen en samen veel gelachen. Dankjewel aan Hans en Mark voor de begeleiding.

Lise Wassenaar

Ook wij hoorden veel positieve geluiden en wie weet wat de toekomst brengt! Deze beide bezoeken over en weer (in november vorig jaar hier en nu daar) smaken naar meer. En wij sluiten ons bij Lise aan: dankjewel Hans en Mark dat jullie dit mogelijk hebben gemaakt.

Mieke Frankfoorder (vz)

NEXT LEVEL

Noodopvang asielzoekers

In de Noodopvang Markuskerk gaat het leven gewoon verder. Afgelopen maand was het intake gesprek van Hussein en Waheeda Khalaf voor de opleiding bij Curio. Hopelijk kunnen ze snel instromen. Een van onze vrijwilligers heeft nog even contact gehad met de advocaat van familie Khalaf. Er was geen nieuws over de asielprocedure. De familie Khalaf moet naar 's-Hertogenbosch, de twee jongens voor vingerafdrukken en foto's, de andere familieleden voor het ophalen van nieuwe ID kaarten. Verder is de familie Khalaf geïnformeerd over hun verblijf in de Katjeskelder (3-10 november), dit in verband met het gebruik van de Markuskerk door Theatrada. Dit was een onverwacht bericht voor de familie en ze moeten aan het idee wennen. En hoe moet het met vervoer, van en naar de Katjeskelder maar ook naar school? Maar de vrijwilligers zijn paraat.

Is opvang van vluchtelingen wel een taak van de kerk wordt ons nog al eens gevraagd. Nee, eigenlijk niet is dan ons antwoord, dat hoort de overheid te doen. Maar ja, als die het af laat weten? Het is humaan om vreemdelingen opvang en zorg te bieden tijdens het wachten op duidelijkheid omtrent hun lot. Zeker als het om kinderen gaat, die wil je toch niet in de kou laten staan? Vandaar de Noodopvang Markuskerk.

Het eerste halfjaar van 2025 bestond slechts 12,5 % van de totale immigratie uit asielzoekers, zo valt af te leiden uit cijfers van het CBS en de IND. Het gaat dan om asielzoekers die een eerste asielaanvraag doen, en familieleden van asielzoekers die inmiddels een status hebben ontvangen, de zogenaamde nareizigers. De afgelopen jaren wordt gemiddeld zo'n 30% van deze eerste aanvragen definitief afgewezen. Dit betekent dat het aantal toegelaten asielzoekers slechts 10% van de totale immigratie zal betreffen. Daarom is het moeilijk te begrijpen dat de Haagse politieke agenda vooral bepaald wordt door de asielinstroom.

INLIA heeft een campagnekrant uitgegeven die toelicht waarom strafbaarstelling van illegaliteit slecht is voor de samenleving en roept iedereen op zijn of haar bezwaren tegen deze wet in te dienen. In deze krant staan ook verhalen van voormalige asielzoekers die bij ons verbleven en die nu een bijdrage leveren aan de samenleving in Nederland of hun land van herkomst. Dat was niet gelukt als hun verblijf strafbaar was geweest. De krant is verspreid onder de kerken die met INLIA verbonden zijn en is dus ook in de kerken van de Protestantse Gemeente Breda uitgereikt.

KERK en STAD

'Kerk en Stad'-katern

De afgelopen vijf jaar hebben we in de Lucaskerk en Markuskerk allerlei activiteiten ontplooid onder de vlag van HeartEdge, een kerkvernieuwingsbeweging uit Engeland. We hebben daar in die jaren al van alles over gezegd en geschreven. Het belangrijkste woord in dat alles is misschien wel het woordje 'met' (zoals de theoloog Samuel Wells benadrukt). We willen kerk zijn in verbinding mét de buurt en de stad. Dus niet bedenken wat we vóór anderen kunnen organiseren, maar wat we mét anderen kunnen doen, vanuit het geloof dat Gods Geest ook buiten de kerkmuren waait. Dit jaar is Lenard Schouten als missionair buurtwerker begonnen om in de wijk rond de Johanneskerk activiteiten op te zetten met de buurt. 'Gods liefde delen' is zijn motivatie, zoals hij eerder dit jaar in een kerkdienst vertelde.

Samen vormen we nu de taakgroep Kerk en Stad. We delen graag ons enthousiasme over wat er bereikt wordt. Zie het artikel in deze S'amen over 'Plek voor je verlies' en het interview met de stagiaires in de Johanneskerk. Samenwerking met partners in de wijk is voor ons van groot belang en erg verrijkend. Graag laten we in dit speciale katern een aantal van onze partners aan het woord.

Een verhaal van hoop

Jeroen Bruijns, wethouder openbare ruimte en wijkzaken fysiek

In de Haagse Beemden zie ik iets bijzonders gebeuren. Hier bouwen mensen samen aan een wijk die verder gaat dan stenen en straten. De kerk en haar partners spelen daarin een verbindende rol: ze brengen mensen bij elkaar, geven ruimte aan ontmoeting en stimuleren sociale bloei. Een verhaal van hoop, dat is van grote waarde.

Wat mij raakt, is hoe bewoners – jong en oud – zich inzetten voor elkaar en voor hun wijk. Ze nemen eigenaarschap, starten initiatieven, en geven de Haagse Beemden kleur en betekenis. Het is hoopvol om te zien hoe deze beweging groeit, gedragen door mensen die geloven in samenleven. Als gemeente ondersteunen we dit van harte, want hier wordt gewerkt aan een toekomst waarin iedereen mee kan doen.

Laten we deze energie koesteren en doorgeven aan de volgende generatie. Want mooie dingen gebeuren daar waar steeds meer mensen elkaar weten te vinden.

Jeroen Bruijns (foto: Judith Adriaansen)

"Een natuurlijk centraal punt van de Haagse Beemden"

Wim Schul, Haagse Beemden Verbindt

Als je samen iets gaat maken wordt je daar allemaal bij betrokken. Daar zijn we vijf jaar geleden mee begonnen. Toen we een jaar later, in juni 2021, een wijkfestival organiseerden was de Lucaskerk als van nature het centrale punt. Veel was toen al daadwerkelijk op gang gekomen. Veel latere memorabele momenten hebben in de kerk plaatsgevonden.

Plannen maken is mooi. Maar dan is er het moment dat je ook echt moet beginnen. Maar hoe dan? Hoe begin je met zoiets als een informatiepunt? Op dat moment klonk het alsof het de gewoonste zaak van de wereld was: "Je kunt gewoon bij ons beginnen". En zo is het informatiepunt gestart, vrijdagochtend in de Lucaskerk. De paar maanden werden twee jaar. En ook vanaf het begin werd begonnen met wat nu de Lucashof is, de hand aan de schop.

Zoiets brengt je over een drempel. Als bewonersnetwerk werden wij over die drempel geholpen. Maar ongemerkt gebeurt dat heel veel. Steeds weer overkomt gemeenschappen, gezinnen en bewoners iets. Dan komt al heel snel die vraag, al dan niet met krachttermen die in een kerk niet thuis horen: “....., en waarom overkomt mij dit?” Je kent het wel. Die leuke band. Maar ook bij ziekte of ongeluk, iets op je werk, als je dierbaren kwijtraakt. Iedere levensloop zit vol met die gebeurtenissen. Dat is ook waar generaties botsen en verbonden worden. Die gebeurtenissen zijn heel normaal. Toch lukt het niet altijd om die vraag los te laten en verder te gaan. Het is namelijk ook heel normaal dat je anderen nodig hebt om over een drempel te komen.

In alle wereldreligies zijn kerk, gemeente, of umma lastige begrippen. En voor de Lucaskerk als oecumenische kerk geldt dat voor de begrippen gesprek en tolerantie. Voor wie, door wie, hoe ver? Als die begrippen vrijblijvend en ritueel blijven help je niemand over een drempel. Want met het overgaan van die drempel komt er ook altijd verandering, groot of klein. Het oude komt niet terug. Ons informatiepunt was twee jaar lang elke vrijdag in de Lucaskerk: dat vroeg ook wat van de kerk, plaats maken, iets wat naar mijn gevoel ook zo gebleven is.

Ook voor grote veranderingen kunnen we niet stil te staan bij de vraag ‘waarom overkomt ons dit?’ De evangelist Lucas moet als arts die vraag vaak tegengekomen zijn. Net als bij slecht nieuws en bij genezing moet je je een drempel over. ‘Handelingen’ heet zijn antwoord waarin die begrippen gemeente, gesprek en tolerantie richting krijgen. Daarmee heeft de kerk veel te bieden bij de veranderingen die ons lijken te overkomen. Tegenwoordig zouden we zeggen dat we eigenaren worden. Lucas zegt het in zijn evangelie zo: “want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn”.

Elkaar weten te vinden in Brabantpark-Heusdenhout

Lotus van der Linden, Zorg voor Elkaar en Wijkteam Zuid-Oost

Ik vind het belangrijk dat er in de wijk laagdrempelig contact is tussen professionals, actieve wijkbewoners, verenigingen en vrijwilligers. Dat je elkaar weet te vinden, ook als je heel verschillend bent. Het is waardevol als je merkt dat je er niet alleen voor staat. Wat ik persoonlijk heel mooi vind, is dat de kerk zich openstelt voor iedereen, ongeacht achtergrond, geloof of situatie. Dat draagt bij aan verbinding en vertrouwen. Op die manier bouwen we samen aan een brede bedding in de wijk, waarin iedereen zich gezien en welkom kan voelen. Door samen op te trekken, ontstaat er ruimte voor ontmoeting, steun en nieuwe ideeën die de hele buurt verder helpen.

‘Artist impression’ van de Poort van Verbinding (Linda de Geus, voorgenomen bouw voorjaar 2026)

Samen bouwen aan een sterke, zorgzame wijk

Juul Peters, fysiek wijkbeheerder Haagse Beemden & Prinsenbeek

Onze samenwerking met vrijwilligers van de Lucaskerk is van grote waarde voor de buurt. De kerk organiseert veel, heeft een sterke verbinding met de buurt en weet wat er leeft onder bewoners. Door als gemeente met ze samen te werken, kunnen we makkelijker inspelen op lokale behoeften en ideeën.

Een mooi voorbeeld is de werkgroep Heksenwielplein waar bewoners, gemeente en kerkvrijwilligers samen nadenken over de inrichting van de openbare ruimte en de verkeersveiligheid rondom het Winkelcentrum Heksenwiel. Daarnaast steken ze zelf ook de handen uit de mouwen, zoals bij de buurttuin Lucashof. Hier speelt de kerk een verbindende rol: het is een plek waar mensen elkaar ontmoeten, samen tuinieren en zorgen voor hun omgeving.

Hun meest recente succes is de verbetering van het ontwerp van de nieuwe rotonde die momenteel wordt aangelegd. In het ontwerp wordt nu rekening gehouden met de aanleg van een tweede rotonde, de rijbaan is versmald en een 30 km zone ingevoerd. En de energie was hierna nog lang niet op. Ze gaan nu verder met het realiseren van een verbindend kunstwerk tussen het winkelcentrum aan de ene kant en de kerk, buurtcentrum en buurttuin aan de andere kant.

Zo biedt de kerk niet alleen praktische ondersteuning bij het bedenken en uitvoeren van wijkinitiatieven, maar ook een netwerk van betrokken vrijwilligers. Op deze manier bouwen we samen aan een sterke, zorgzame wijk waarin iedereen mee kan doen.

Hier wordt naar mijn hart gekeken

Impressies van het handwerkcafé in de Johanneskerk

Anouschka: Ik ga elke week naar het handwerkcafé waardoor ik ritme heb in mijn week. Ik kijk er altijd naar uit. Ondanks de kou wil ik toch graag komen. Het is leerzaam en heel fijn om mijn sociale contacten op deze manier uit te breiden. Ik ben dankbaar en voel van iedereen veel warmte. De grootste kracht is van het samen komen is het multiculturele aspect. Ik krijg het gevoel hier dat er geen kleur gezien wordt maar alleen maar naar mijn hart gekeken wordt. Daar ben ik heel dankbaar en blij mee. Ik voel me meer dan welkom. Wat opvalt is dat iedereen zich gelijk welkom voelt. Het samen eten is altijd heel gezellig en zingend.

Johanna: Het handwerkcafé doorbreekt mijn dagen van veel alleen zijn, ik heb er mensen ontmoet waar ik een klik mee heb. Ik voel me gehoord, gezien, ik haal er inspiratie, we kunnen veel bespreken en er is een luisterend oor als je er behoefte aan hebt. Aan de andere kant hoop ik dat ik ook een oog, oor en een schouder mag zijn voor de medemens die er behoefte aan heeft. En vergeet niet de andere gezellige samenkomsten en de lekkere lunches en de multiculturele maaltijden. Ik waardeer het zeer.

Jeanette: Vanaf de eerste keer dat ik bij jullie binnen kwam, voelde ik me welkom. Zulke vriendelijke mensen. Iedere week kijk ik uit naar de donderdag. Iedereen doet zijn eigen ding en we helpen elkaar als het nodig is. Het eten met elkaar is ook zo fijn en ontspannen, leuke anekdotes horen daar ook bij. Ik voel me eindelijk thuis in Breda, dat komt door jullie allemaal.

Jolanda: Sinds kort ben ik bij de handwerkcafé. Fijn om deze mensen te ontmoeten, je kunt veel van elkaar leren. En kan gewoon mezelf zijn, dat vind ik super. Vooral de multiculturele maaltijd vond ik super. Het ontmoeten van andere mensen en het proeven van andere culturen was verrukkelijk. Wij mochten daar ook onze steentje aan bijdragen en waren vooral blij dat het in de smaak viel. Ik vind het fijn dat ik deze groep heb gevonden.

Truus: Het was geweldig hoe je ontvangen wordt de eerste keer. Zo gastvrij en warm welkom. Ik geniet er iedere donderdag en ga er met plezier heen. Ook onder elkaar is het geweldig.

Ontmoeting en verbinding als een levendige realiteit

Barbara van Essen, Sociaal wijkbeheerder Haagse Beemden en Prinsenbeek

Overhandiging plaquette Stad in een Park aan de Lucashof

In onze wijk bruist het van de betrokkenheid. Dankzij het wijkplatform werken inwoners en partners intensief samen aan een sterke, verbonden gemeenschap. Het gezamenlijke doel is helder: elkaar ontmoeten en verbinden. Vanuit die gedachte worden initiatieven opgezet die mensen samenbrengen, ideeën laten bloeien en de leefbaarheid vergroten.

Een prachtig voorbeeld van deze samenwerking zijn de evenementen bij de Lucaskerk. Deze bijeenkomsten trekken steeds meer bezoekers en zijn uitgegroeid tot ware ontmoetingsplekken. De Lucaskerk biedt een warme en toegankelijke omgeving waar mensen elkaar leren kennen en verhalen delen.

De kracht van het wijkplatform zit in de diversiteit van de deelnemers. Bewoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en vrijwilligers bundelen hun krachten. Door samen te werken ontstaat er ruimte voor nieuwe ideeën, wederzijds begrip en duurzame relaties

Zo groeit de wijk uit tot een plek waar iedereen zich thuis voelt en mee kan doen. De succesvolle evenementen en de groeiende betrokkenheid laten zien dat ontmoeting en verbinding geen loze woorden zijn, maar een levendige realiteit. En het mooiste is: we doen het samen.

Een gezellige, ontspannen en waardige dienst

Medewerkers van het Beemdhuis

Aankomend december komen bewoners met hun verwanten, vrijwilligers en medewerkers van Het Beemdhuis voor de 3de keer in de Lucaskerk bij elkaar om samen met vrijwilligers van de kerk een oecumenische kerstdienst te vieren. Op Het Beemdhuis wonen 21 mensen met een dementie, de ziekte van Alzheimer of een vasculaire dementie.

Er wordt door de enthousiaste mensen van de kerk samen met bewoners en medewerkers van Het Beemdhuis een intieme, gezellige, op maat gemaakte kerstdienst georganiseerd. Naast het voorlezen van het kerstverhaal en het zingen van kerstliederen zijn er afgelopen jaren ook bewoners geweest die voorzongen. De afgelopen jaren zorgde dit voor alle aanwezigen een fijne start van de kerstdagen.

Het begrip van de kerk dat deze dienst alleen voor de bewoners, verwanten, vrijwilligers en personeel van het Beemdhuis bestemd is, zorgt voor een gezellige, ontspannen en waardige dienst.

We zijn oprecht blij met deze samenwerking en hopen dat er nog vele kerstdiensten op deze manier georganiseerd gaan worden

Samenwerking van Zonnebloem en Lucaskerk

Frank van Bers

Vanuit Zonnebloem Haagse Beemden is er sinds enkele jaren al een goede samenwerking. Ik heb met regelmaat contact met Dick de Man om te kijken naar nieuwe mogelijkheden.

Er is al vaak samengewerkt op een leuke manier. Vanuit onze afdeling hebben zich veel gasten aangemeld bij de diverse activiteiten. Onze doelgroep is zeker gebaat om meer betrokken te raken bij wijkactiviteiten. Hierbij valt zeker ook de activiteit te benoemen rondom de jaarlijkse wijkfeesten zoals het Café voor Senioren bij de Lucaskerk. Zie foto.

Het volgende project staat weer voor de deur: Plek voor je Verlies. Onze gasten krijgen de flyer in hun eigen brievenbus.

Ik ben zelf al ruim 30 jaar betrokken bij

de geloofsgemeenschap Augustinus - Kern Bethlehem en nu ook bijna 20 jaar als vrijwilliger en bestuurslid bij de Zonnebloem Haagse Beemden

Namens Zonnebloem Haagse Beemden geef ik aan dat onze goede samenwerking met de Taakgroep Kerk in de Stad – Lucaskerk een goede stap is voor de wijkbewoners.

In gesprek met...

...Ruben de Grauw

Ruben de Grauw is dirigent en artistiek leider bij de Bredase Kooracademie. Dit koor kent een lange historie en is in 2020 ontstaan vanuit het bijna 100-jarige jongenskoor van het Sacramentskoor Breda. Binnen de kooracademie zijn verschillende groepen actief. Bekend natuurlijk Vocaal Breda bestaande uit een jeugdgroep en een herengroep, daarnaast "Zingen & swingen" voor kinderen vanaf 4 jaar (in 't Kraaienest en in zandberg58) en het Do-re-mi- koor voor kinderen vanaf 7 jaar.

De kooracademie doet ook projecten op scholen. Het is goed voor kinderen om te zingen en kennis te maken met muziek. Essentieel dat iedereen het plezier van zingen ervaart. "Als je samen zingt, maak je endorfine (gelukshormoon) aan en dat gun je iedereen", zegt Ruben!

De lessen op school geeft Ruben niet zelf, dat doen andere docenten van de kooracademie. Maar Ruben gaat altijd wel een keertje kijken bij de les op de scholen. Het is mooi om een nieuwe generatie zangers verder te brengen.

Ruben ging zelf als kleine jongen met zijn grote broer mee naar het Sacramentskoor. Hij woonde in de wijk Sportpark II en ging naar de Zandbergschool achter de kerk. Hij heeft veel goede herinneringen aan het koor. Het was wel veel intensiever toentertijd. Viermaal in de week repeteren en op zondag zingen in de mis, plus nog andere optredens.

Toen Ruben de baard in de keel kreeg, viel hij in een zwart gat. Nog maar een keer repeteren en nog niet meedoen met het Herenkoor. Hij heeft toen samen met anderen het jeugdkoor Plurale Tantum opgericht. Eerst dirigeerde iemand anders, maar die wilde er niet mee door gaan. Vanaf zijn 16de was Ruben dirigent van het koor. Hij vond het fantastisch! Na de Middelbare school ging hij in Tilburg Beurs en Evenementen Management studeren. Als lucratieve bijbaan was hij dirigent bij verschillende amateurkoren. Het was hobby en werken tegelijk en hij leerde er veel van, zoals dirigentvaardigheden en met mensen omgaan. En dat betrof naast de zangers ook de omgang met de besturen. Communiceren, keuzes maken, grenzen aangeven, op je strepen staan: dat was een vak apart.

In 2004 koos hij voor een tweede studie. Waar het hart vol van is...Hij studeerde Koördirectie bij Wiecher Mandemaker (bachelor) in Rotterdam en vervolgde in Tilburg met een "Master of Music" bij Louis Buskens aan het Fontys Conservatorium. Ruben heeft bij vele koren gedirigeerd, nu is hij naast zijn werk bij de kooracademie, dirigent van het studentenkoor van Krashna Musika uit Delft en een keer per jaar dirigent bij Bach in Ginneken. Hij zingt zelf bij twee professionele koren op projectbasis in Rotterdam en Amsterdam.

En zo is hij in 2020 bij de kooracademie begonnen. Toen stond het koor voor grote beslissingen: coronatijd. Hoe verder? Er werd besloten ook meisjes toe te laten en niet meer fulltime alleen kerkkoor te zijn. En naast de repetities werd nu ook zangles en solfège (van blad leren zingen) gegeven.

Er is een commissie die alle optredens inplant en ook afstemt met de ouders. Er komen steeds meer aanvragen, dat vraagt een zorgvuldige afweging. Zoals: past het bij het koor, wie bereiken we en komt er niet te veel druk op het koor.

Het koor zingt zes Choral Evensongs per jaar en ze hebben elke maand een uitvoering. Elk jaar doen ze een paar Mattheüs Passions en nu al voor het derde jaar zingen ze met The Lord of the Rings in Ahoy. Verder zingen ze op hoogtijdagen in de Sacramentskerk. De Sacramentskerk is rond 2015 aan de eredienst onttrokken. Er is geen katholieke viering meer, maar er is nog wel een kleine geloofsgemeenschap die elke zondag een dienst houdt.

Dit jaar staat er een reis naar het Verenigd Koninkrijk op het programma. Zingen in Westminster Abbey, in Windsor, en meer mooie kerken. Ze kijken er naar uit om in al die mooie gebouwen, die geschiedenis ademen, te zingen.

Het koor komt dit jaar weer Lessons & Carols zingen in de kerstnachtdienst in de Grote Kerk. Dat is al jaren een traditie, ook allang voor Ruben dirigent werd. Hij kijkt uit naar die Kerstviering, waarin Thijske Fraanje voorgaat. Zij heeft een band met het koor, omdat haar zoon Natan van Doorn jaren bij het koor heeft gezongen.

Joyce Rijke

Foto gemaakt door: Kang Li

Rondom de wijkkerken

Eeuwigheidszondag, kerkdienst 23 november, Johanneskerk

Traditioneel gedenken wij op deze zondag in een Dienst van Woord en Gebed de overledenen van het afgelopen kerkelijk jaar. Hun namen worden dan genoemd. Heeft u iemand verloren die u graag wilt gedenken te midden van de gemeente - ook al was deze persoon geen lid van onze gemeente - geef dit dan voor **vrijdag 21 november** door aan Mieke Frankfoorder, tel. 06-24705414

Plek voor je Verlies

Interview met Monica Rijpma

Plek voor je Verlies is een voorbeeld van één van de eerste activiteiten die onze kerkgemeenschap in samenwerking met maatschappelijke organisaties heeft ontplooid voor het welzijn van mensen in onze stad. In 2021 zette de Lucaskerk voor het eerst de deuren open voor iedereen die leeft met een verlies. In 2024 sloot de Markuskerk aan. Vanaf dat jaar wordt in beide kerken jaarlijks een bijeenkomst Plek voor je Verlies georganiseerd.

Mensen, van welke levensbeschouwelijke oriëntatie dan ook, zoeken naar een plek voor hun verlies. We zien de behoefte aan ruimte om een ervaring van gemis of verlies met elkaar te delen. Dat kan het gemis zijn van een dierbare overledene, maar ook van een partner, schoonzoon of schoondochter bij echtscheiding. Of verlies van werk, van gezondheid, van mobiliteit en zelfstandigheid. Denk ook aan een goede vriend of vriendin die je uit het oog verloren bent of aan een toekomstdroom die vervlogen is bij bijvoorbeeld ongewenste kinderloosheid. Ook zogenoemd levend verlies is voor veel mensen een dagelijkse realiteit, bijvoorbeeld door het kwijt raken van een partner of ouder door dementie.

Met Monica Rijpma, vertegenwoordiger van het werkverband 'Haagse Beemden Verbindt' hadden pastor Hanny den Ouden en Jonneke Prins medio september een gesprek over de komende bijeenkomst Plek voor je Verlies. Monica was in vorige jaren enkele keren aanwezig bij Plek voor je Verlies in de Lucaskerk. Dat maakte indruk op haar. Ook haar valt op dat onder mensen een grote

De "Ontmoeting" Markuskerk".
Kom je ook **dinsdag 2 december 15:00 uur**.
Eerst een kopje thee of koffie en bijpraten,
en laat je weer verrassen door het onderwerp.
Elke eerste dinsdagmiddag van de maand.
Info: Rob Snijders

behoefte is aan een plek voor rouw. Monica Rijpma wil Plek voor je Verlies in het maatschappelijk netwerk in de Haagse Beemden onder de aandacht brengen en met het oog daarop hadden we een ontmoeting met haar. Ze merkt op: 'Ik vind het mooi om te zien hoe de Lucaskerk heel bewust zoekt naar manieren om een plek in de wijk te bieden die verder gaat dan het strikt kerkelijke, zoals we dat bijvoorbeeld kennen bij de viering van Allerzielen.' Ze benadrukte het open, brede karakter: 'Initiatieven zoals 'Plek voor je Verlies' slaan een brug naar de wijk en naar mensen, die misschien een afstand voelen tot geloof en religie.' Ze gaf ons mee ervoor te zorgen dat 'voor de volgende editie van 'Plek voor je Verlies' ook wordt gekeken naar actievere participatie van de deelnemers.' Ze benadrukte dat 'als iedereen, die aanwezig is, zich ook nog versterkt voelt in de verbondenheid met elkaar, het

gedeelde gevoel van verlies misschien weer een stap wordt op weg naar hoop.' Deze waardevolle inbreng is van groot belang geweest bij de voorbereiding van het programma. Want dit willen we, als het gaat om Kerk en Stad: met maatschappelijke partners samen optrekken voor het welzijn in de stad.

Programma november 2025

Het programma voor Plek voor je Verlies wordt in de Lucaskerk en Markuskerk voorbereid in samenwerking met de Augustinusparochie (Bethlehemkern en Michaëlkerk). We bieden in een ritueel van stilte en licht, rust en sereniteit, gedichten, gedachten en levende muziek een plek van troost en verbondenheid. Iedereen is welkom.

Plaatsen en tijden:

• **Zaterdag 15 november in de Lucaskerk: Tweeschaar 125**

• **Zondag 16 november in de Markuskerk: Hooghout 96**

Het programma is van 16.30 tot 17.30 uur. Het gebouw gaat open om 16 uur en sluit om 18 uur.

Vooraf en/of achteraf is er een kop koffie of thee.

Hanny den Ouden en Jonneke Prins

'Mooi dat de kerk op deze manier meer open kan zijn'

Interview met Chaymae, Layla en Jayden (alle drie 17 jaar)

Ze zijn stagiairs van de studie Social Work en lopen twee dagen per week stage in de Johanneskerk en Matteüskerk. Met hun energie brengen ze mooie activiteiten tot stand! Lenard Schouten is hun stagebegeleider.

Kunnen jullie iets over jezelf vertellen?

Vol enthousiasme en passie vertellen ze over hun studiekeuze voor sociale work. Ze vertellen hoe ze graag voor mensen willen zorgen en maatschappelijk betrokken werk willen doen. Het voordeel van de studie social work is, is dat het een heel brede studie is waar je via stages verder kan ontdekken welke kant je uiteindelijk op wilt. De studie vraagt veel zelfstandigheid en zelfreflectie. Ze zitten alle drie in hun tweede jaar en gaan drie dagen per week naar school en twee dagen per week naar stage. Er is nog een beetje tijd voor sport en bijbaan, maar dan is de week wel vol!

Chaymae, Layla en Jayden vertellen dat je in de opleiding veel leert over verschillende mensen, over hoe mensen denken en ook over hoe je handelt en welke invloed dat weer heeft op de ander. De maatschappij heeft sociaal werkers nodig en ze zijn blij dat ze daaraan bij kunnen dragen. Met deze studie groei je snel en word je snel volwassen, vertellen ze.

Welke stages al gelopen?

Kort hebben Chaymae en Layla al stage gelopen in de ouderenzorg, maar al snel kwamen ze in de Johanneskerk en Mattheuskerk terecht voor stage. Het is overigens best lastig om een stageplek te vinden omdat veel bedrijven specialistische kennis vragen zoals bijvoorbeeld pedagogiek. En als social work student ben je juist een allrounder.

Wat heb je al kunnen doen in de kerken?

Chaymae, Layla en Jayden hebben al veel gedaan en mee opgezet in beide kerken. In de Johanneskerk hebben ze geholpen bij de koffieochtend en hebben ze geholpen bij de start van het handwerkcafé. Bij het handwerkcafé komen mensen vooral voor de ontmoeting. Ook helpen mensen elkaar met nieuwe technieken. Vaak zeggen we: we hebben een luisterend oor en een helpende hand. Het handwerkcafé loopt zo goed, dat het inmiddels wekelijks plaatsvindt en ook uitgebreid is met een lunch. Er komen wekelijks zo'n 15 (overwegend) dames samen. Zo is al een hechte club ontstaan. Ook het helpen bij de (multiculturele) maaltijd is nu al een hele goede herinnering. Het is mooi om te zien hoe mensen kunnen genieten van samen eten. De vrijheidsmaaltijd was daar ook een goed voorbeeld van.

Een onderdeel van hun stage is ook hulpvragen behandelen van de stichting 'HipHelpt'. Vanuit de stichting HipHelpt worden hulpvragen gekoppeld aan een hulpgever. Een voorbeeld van een hulpvrager is een mevrouw op leeftijd die zo graag samen met iemand haar boodschappen zou doen en dat er af en toe eens iemand komt koffie drinken. Een ander voorbeeld gaat over een compleet overwoekerde tuin waar iemand geen enkele grip meer op kreeg. Zo wordt iemand geholpen en gekoppeld aan mensen die willen helpen. Een mooie concrete taak!

De kerk open

Chaymae, Layla en Jayden zorgen er op hun stagedagen voor dat de kerk open kan zijn. Het is zo'n mooie plek en het is fijn als mensen binnen kunnen lopen. Als mensen binnen lopen, kijken ze meestal even of ze iets kunnen betekenen. Soms hebben mensen vragen en soms komen ze gewoon even binnen om uit te rusten, na te denken of een kaarsje aan te steken. Ze vinden het een prachtige plek en vinden het mooi dat de kerk op deze manier meer open kan zijn.

Hoe verder

Deze week zijn ze begonnen met de eerste knutselmiddag voor kinderen. Voor sommige kinderen duurt de woensdagmiddag best lang en dan is het heerlijk om naar een gezellige knutselmiddag te kunnen. De eerste middag gingen ze zelfs al slijm maken! En een echte escaperoom oplossen. Super leuk om dit op te starten!

Wat zou je de kerk mee willen geven: wat gaat er goed en wat kunnen we beter doen?

Wat er goed gaat is dat er al veel georganiseerd wordt. Mensen kunnen aanschuiven bij de maaltijd en de koffie. Dat is heel fijn. Als er mensen bij komen zie je nog wel dat het twee groepjes blijven. Het zou mooi zijn als dat meer één kan worden. Het is moeilijk om echt onderdeel te worden van de gemeenschap.

Hoe is het voor Lenard om met stagiairs te werken?

Het is leuk om samen te werken met jonge mensen die nog volop in een leerproces zitten. Stap voor stap probeer ik samen met hen te ontdekken wat bij hen past en ze steeds meer verantwoordelijkheid te geven. Hoewel het ook tijd kost om hen te begeleiden kunnen ze ook veel werk verzetten en activiteiten ontwikkelen.

Thijske Franje

zowel jong als oud inspireren. Het kan gaan om een intieme voorstelling of een grootschalig project: wij geloven in de kracht van verhalen die mensen samenbrengen en verbinden. Hiermee willen we een verbindend element zijn in de open, naar buiten gerichte kerk en samenleving.

Om onze voorstellingen en projecten te kunnen blijven realiseren, zijn we op zoek naar nieuwe sponsors. We bieden verschillende sponsormogelijkheden, van hoofdsponsor tot vriend van de vereniging, zodat bedrijven zich op hun eigen manier kunnen verbinden aan ons werk.

Theatrada biedt bedrijven de kans om kunst en cultuur in de regio te ondersteunen en tegelijkertijd hun merk te versterken bij een breed en betrokken publiek.

Wij zijn een enthousiaste en ambitieuze interconfessionele theatervereniging die onafhankelijk en aansprekend theater wil maken voor een breed publiek. We richten ons op het creëren van toegankelijke en bijzondere theaterervaringen die

Carin Stadhouders,
secretariaat Theatrada

Meer weten over sponsormogelijkheden?

Bezoek www.theatrada.nl of neem contact op via info@theatrada.nl.

TAIZE VIERING

14 NOVEMBER
19.30 UUR

een viering met
meditatieve liederen,
stilte en gebed

Van harte welkom!

JOHANNESKERK
BRED

Handwerkcafé

Johanneskerk

WERK SAMEN AAN JE EIGEN PROJECT
EN LUNCH GEZELLIG MEE

Elke donderdag 11.00 - 14.00

LOCATIE: JOHANNESKERK, DREEF 5 BRED

CONTACT: LENARD SCHOUTEN | 0634840499 | L.SCHOUTEN@PKNBREDA.NL
WWW.JOHANNESKERKINDEWIJK.NL | [FB.COM/JOHANNESKERKBREDA](https://fb.com/johanneskerkbreda)

Open kerk - Johanneskerk

Elke woensdag en donderdag

Ervaar de rust van de eeuwenoude kerk en kom gerust binnen kijken.

Schrijf je gebed of steek een kaars aan.

Kom daarna gezellig verder voor koffie of thee tijdens het koffiemoment of het handwerkcafé.

Protestantse Gemeente
Bred

www.johanneskerkindewijk.nl | fb.com/johanneskerkbreda

Jubileumweekend 60 jaar Markuskerk

Het weekend van 27 en 28 september 2025 stond helemaal in het teken van het 60-jarig bestaan van de Markuskerk. Muziek en ontmoeting vormden de rode draad van deze bijzondere dagen.

Zaterdag – Orgelconcert

Op zaterdag liet Aart Bergwerf het Verschuren-orgel zingen. Een aardig detail: organist en orgel zijn even oud!

Na een welkom door Paul Vlaardingerbroek gaf Aart een korte schets van de rol van het orgel in de protestantse eredienst. In de tijd van de Reformatie werd het orgel nog 'des satans fluitenkast' genoemd en mocht er alleen gezongen worden, vaak meer geschreeuw dan gezang. Gelukkig werd het vanaf 1630 weer toegestaan het orgel in de eredienst te gebruiken.

Ons orgel is een typisch wederopbouwinstrument. Het stond aanvankelijk in Baarland (Zeeland) en vond in 2005 zijn plek in de Markuskerk.

Aart opende met een preludium van Bronckhorst. 'Het preluderen vóór de dienst is voor een organist vaak het meest ondankbare moment', grapte hij, 'want iedereen praat er dwars doorheen!' Daarna volgden twee werken van Bach, waarbij hij tot verrassing van de luisteraars speels een melodietje van de Beatles door de muziek weefde.

Bijzonder indrukwekkend was de improvisatie op verzoek van een gemeentelid over het lied Dat een nieuwe wereld komen zal. Aart begon het lied donker, haast somber. Langzaam, tastend alsof hij het zelf haast niet geloven kon, kwam hij al improviserend aan in de nieuwe wereld, eindigde zacht en fijn. Zo zou die nieuwe wereld kunnen zijn.

Verder klonk Mendelssohns Koraal met variaties over het Onze Vader en het vrolijke Grande Offertorio van Donizetti. Een bijna draaiorgelachtige melodie die ooit bedoeld was om mensen gul te laten geven bij de collecte.

Tot slot bracht een vocaal ensemble o.l.v. Rolf Boertien twee prachtig gezongen liederen, begeleid door Aart. Zo werd het een muzikaal uur van hoog niveau, omlijst door schitterende bloemstukken in een feestelijk versierde Markuskerk.

Zondag – Jubileumviering

Zondag stond de Markuskerk opnieuw in het teken van feest en dankbaarheid. Samen vierden we het 60-jarig jubileum van onze kerk.

De dienst begon met het lied Mijn dank tot U, gezongen door Sinar. Daarna sprak Paul van Vlaardingebroek hoopvol: 'Op naar de 100 jaar!'. Een bemoedigend begin van een bijzondere viering. Ook de cantorij verleende een mooie muzikale bijdrage.

Er werd teruggeblikt naar het begin van de Markuskerk: 60 jaar geleden kreeg de gemeente bij de opening van de Michaelkerk het doopvont cadeau.

De Schriftlezing ging over de Verloren Zoon. In de overweging werd Jezus getekend als een Heer die licht. We werden uitgenodigd om elkaar te zien zoals Jezus dat deed: met ogen van liefde, als mensen die gezocht en gevonden zijn door God. De kern van de overweging klonk als een warme uitnodiging: Welkom in het huis van de lachende Vader. De overweging eindigde met de zin: Als de kerk van liefde leest, dan is het feest!

Feestelijk was ook het slotlied. Speciaal voor het jubileum was er een extra couplet geschreven:

*Hier zijn we thuis bij de feestende Vader,
horen het bijbelse liefdesgebed.
In zestig jaar is er zoveel veranderd,
maar nog altijd klinkt er: 'Dank, dank nu God!'*

Na afloop liepen we naar de klokkentoren van de Michaelkerk, waar we samenkwamen met de parochianen van die gemeente. Daar overhandigde de Markuskerk een kaars aan de Michaelkerk en zongen we gezamenlijk Psalm 139B: Heer, U doorgrondt en kent mij. Terwijl de zon prachtig scheen, werd de verbondenheid tussen beide geloofsgemeenschappen voelbaar en zichtbaar.

Zo werd het jubileumweekend van de Markuskerk een feest van muziek, geloof en ontmoeting. Een herinnering om dankbaar op terug te kijken én mee vooruit te gaan.

Verslag van de vergadering van 8 okt j.l. in de Johanneskerk.

Mieke heet ons allen welkom bij het openen van de vergadering.

Arie opent de vergadering met het lezen van psalm 122 en lief 1010 vers 4.

Thijske geeft aan dat zij zich welkom ontvangen voelt. Zij heeft ook veel kennismaking gesprekken gevoerd en veel pastorale bezoeken afgelegd. De kennismakingsmomenten van Thijske waren helaas weinig bezocht.

Bredaphoto wil volgend jaar september op een aantal zaterdagen een fototentoonstelling bij particulieren organiseren, specifiek voor de wijk Princenhage met als thema troost. Het publiek kan dan de foto's bewonderen bij de mensen thuis. Zij hebben de Johanneskerk benaderd wat wij hierin kunnen betekenen. Dit is dan ook een uitgelezen kans om ook hier de deuren te openen

voor het publiek.

Vanuit de next-level groep zijn er 12 jongeren richting Wismar(Duitsland) vertrokken van 11 okt t/m 14 okt. Hiervan waren Hans van Peer en Mark van Neerland de begeleiders geweest.

Verder wordt er besproken over aan- en aftreden ambtsdrager. Pieter heeft bijna 3 termijnen opzitten. Hierna neemt hij het verder als een soort adviseur voor 1 jaar over.

We spraken ook over voorbereiden van een Taize viering, Thijske en Ton bereiden zich ook voor vieringen met als thema profeten, zowel de kleine als grote profeten.

Tot slot sloten we de vergadering af met het zingen van lied 1010 vers 1.

Namens de wijkraad Johanneskerk,

Reval Silooy

Jeugd

Overzicht activiteiten voor kinderen en jeugd 9 november tot en met 31 december 2025						
		Kindernevendienst	Crèche	Next Level	Kerk op Schoot	Familietafel
	Datum	Breda-Breed	Breda-Breed	Breda-Breed	Breda-Breed	Breda-Breed
		basisschool	0 – 4 jaar	Tieners 12 t/m 15 jaar		Geloofsoopvoeding voor ouders en activiteiten voor kinderen en tieners van 4 t/m 15 jaar
Zo	9 nov	GK/Wendy van Oostenbrugge		GK/Hans en Andreea Van Peer en/of Sonja van der Kraan		
Zo	16 nov	JK/Nynke Cnossen				
Vrij	21 nov					JK/Thijske Fraanje, Dick de Man en Mark van Neerland
Zo	23 nov	MK/Geen kindernevendienst				
Zo	23 nov	LK/Geen kindernevendienst				
Zo	30 nov	LK/Advent 1/Sonja van der Kraan	Oppas aanwezig			
Zo	7 dec	JK/Advent 2/Wendy van Oostenbrugge		JK/Hans en Andreea Van Peer en/of Sonja van der Kraan		
Zo	14 dec	GK/Advent 3/Nynke Cnossen				
Zo	20 dec	Kinderkerst/Kerstmusical "De verjaardag van de Prins" in de Matteüskerk, Steendorpstraat 4 te Breda, Aanvang 15:30 uur, zie uitnodiging voor aanmelding!				
Zo	21 dec	MK/Advent 4/Alberta de Vries				
Wo	24 dec	GrK/Geen kindernevendienst				
Do	25 dec	MK/1 ^{ste} Kerstdag/Mirjam Verhagen	Oppas aanwezig			
Zo	28 dec	LK/Dooptdienst/Sonja van der Kraan	Oppas aanwezig	LK/Larose Kifu en Kyra Broeders		
Wo	31 dec	JK/PGB breed/Geen kindernevendienst				
Locaties		GK = Laurentiuskerk - Ginneken	JK = Johanneskerk	MK = Markuskerk	GrK = Grote Kerk	LK = Lucaskerk

Kinderkerstviering 2025

Kerstmusical "De verjaardag van de Prins" - Save the date!

Graag nodigen wij jullie uit voor een leuke kerstmusical voor en door kinderen van de basisschoollleeftijd.

De kerstmusical wordt gehouden op
 20 december om 15:30 uur in de
 Matteüskerk
 Steendorpstraat 4 te Breda.

Kinderen, ouders/verzorgers, grootouders, vriendjes en vriendinnetjes zijn allemaal van harte welkom! Wel zouden we graag weten met hoeveel personen jullie ongeveer verwachten te komen, dan kunnen we daarmee rekening houden. Graag doorgeven op mailadres: sonjavanderkraan@ziggo.nl met als onderwerp: Aanmelding Kinderkerst 2025.

We hopen jullie in grote getale te verwelkomen!
 Groetjes, De Kindernevendienst leiding.

Welkom in de kerk

Vieringen 9 november t/m 14 december

Protestantse Gemeente Breda

U kunt onze vieringen ook digitaal volgen via de website van de PGB: www.pknbreda.nl/actueel/vieringen.

Lucaskerk, Tweeschaar 125, 10:45 uur

09 nov: Lucaskerk gesloten, Ds. T. van Prooijen, in de Michaelkerk, Hooghout 67, oecumenische viering, aanvang 11:00 uur
16 nov: Ds. B. Kuipers, gezamenlijke viering met de Markuskerk
23 nov: Pastor H. de Ouden, laatste zondag kerkelijk jaar
30 nov: Ds. T. van Prooijen, oecumenische viering, 1e Advent, m.m.v. Cantorij
14 dec: Ds. M. van der Sar, gezamenlijke viering met de Markuskerk, 3e Advent

Markuskerk, Hooghout 96, 10:00 uur

09 nov: Markuskerk gesloten, Ds. T. van Prooijen in de Michaelkerk, Hooghout 67, oecumenische viering, aanvang 11:00 uur
23 nov: Ds. T. van Prooijen, laatste zondag kerkelijk jaar
07 dec: Ds. T. van Prooijen, gezamenlijke viering met de Lucaskerk, 2e Advent

Johanneskerk, Dreef 5, 10:00 uur

09 nov: Ds. M. de Jong (Rotterdam)
14 nov: (vrijdag) Taizéviering, aanvang 19:30 uur
16 nov: Ds. T. van Prooijen, doopdienst
23 nov: Pastor T. Fraanje, Eeuwigheidszondag
30 nov: Ds. R. Verkaik (Hardinxv-Giessend), 1e Advent
07 dec: Pastor T. Fraanje, 2e Advent
14 dec: Ds. G. van Velzen (Ouddorp), 3e Advent

Oecumenische Taizé vieringen

Michaelkerk, Hooghout 67, 19:00 uur
06 dec: zang, stilte en gebed

Protestantse Gemeente Ginneken

Laurentiuskerk, Duivelsbruglaan 1, 10:00 uur
09 nov: Ds. M. Klomp (Baarn)
16 nov: Ds. M. Meijer (Wagenberg)
23 nov: Pastor B. Hendriksen (Chaam)
30 nov: Ds. G.P.T. Bosma
07 dec: Ds. C. Nieuwenhuizen (Oosterhout)
14 dec: Ds. B. Kuipers (Rotterdam)

Eglise Wallonne - Waalse kerk Breda

Catharinastraat 83, 11:00 uur.
Vieringen in het Frans op de 2e en 4e zondag van de maand
09 nov: Ds. Coulibaly
23 nov: Ds. Deheunynck
14 dec: Ds. Coulibaly

Remonstrantse Gemeente Breda

Lutherse Kerk, Veemarktstraat 11 of Stadserf 3, 10:30 uur.
Vieringen elke 4e zondag van de maand.

10 nov: Dr. K. Holtzapffel, gesprekskring, aanvang 15:00 uur
23 nov: Dhr. J. Pieterse, kerkdienst, Eeuwigheidszondag
14 dec: Schalmdienst Advent, met Doopsgezinde en Waalse Gemeente in de Waalse Kerk, aanvang 11:00 uur
15 dec: Dr. K. Holtzapffel, gesprekskring, aanvang 15:00 uur

Doopsgezinde Gemeente Breda

Dorpshuis 't Klooster, Jack van Gilsplein 1 Bavel, 11:00 uur
14 dec: Zr. M. Peters-Mathijse, 3e Advent
17 dec: (woensdag) Ds. A. A. Rijken Kerst-Advent avond, aanvang 19:30 uur

Ekklesia Breda

Vieringen op de 1e en 3e zondag van elke maand in de Lutherse kerk, Veemarktstraat 11, 10:30 uur
16 nov: Dhr. F. Ploum
30 nov: Dhr. F. Ploum, 1e Advent
07 dec: Dhr. F. Ploum, 2e Advent

Oecumenisch Coventry gebed, 12:00 uur

Elke 1e vrijdag vd maand in de Martinuskerk, Haagsemarkt 2
Alle andere vrijdagen in de Johanneskerk, Dreef 5
Aansluitend mogelijkheid tot gratis lunch in de Johanneskerk
14 nov: Johanneskerk
21 nov: Johanneskerk
28 nov: Johanneskerk
05 dec: Martinuskerk
12 dec: Johanneskerk

Zorgcentra en Amphia

Ruitersbos, vieringen vrijdagmiddag, 16:00 uur
21 nov: Pastor E. Bouwmans

Elisabeth, vieringen vrijdagmiddag, 14:00 uur
05 dec: Pastor E. Bouwmans

De Leystroom, vieringen vrijdagmiddag, 14:00 uur
21 nov: thema Overleden
12 dec: thema Kerst

Zuiderhout, oecumenische viering donderdagmiddag in de kapel, 15:00 uur
Er zijn geen vieringen in deze periode.

Thebe Aeneas

Er zijn geen vieringen in Aeneas. Als u contact wilt met de geestelijk verzorger, kunt u bellen met Pastor J. Schilling (06-2047 6710).

Amphia, Molengracht Breda

Er zijn geen vieringen in het Amphia ziekenhuis. Wanneer u een beroep wilt doen op de geestelijk verzorgers, kunt u bellen via de Receptie (076-5951000) en vragen naar de dienstdoend geestelijk verzorger.

Dankbaarheid

KIK

"Mam," roept Maikel muis, "wanneer gaan we verhuizen? Ik woon mijn hele leven al in de kerk. Ik ken elk hoekje!" Zijn broers en zusjes piepen mee: "Jaaa! Verhuizen, spannend!" Moeder Ria schudt haar hoofd. "Een nieuw huis dat hoog en droog is, waar we allemaal in passen en door mensen worden verwend? Dat vind je nooit!" Maikel denkt van wel. "Mogen Florans en ik op zoek gaan?" De muizenkinderen zijn niet te houden. "Goed," zegt moeder, "maar vóór donker thuis zijn!" Maikel en Florans rennen het kerkplein over, door de weilanden, naar boerderij Groeneveld. Daar is een schuur, weten ze van Kikker. En een paddenpoel. En er is vast veel lekkers! Ze zijn nog maar net op het erf of een gevlekte kat sluipst recht op hen af.

Ze vluchten, roetsj, de stal in, en bibberen lang na. Het ruikt er niet naar kaarsen. Koeien liggen loom voor zich uit te kijken. Ze slaan met hun staart. Pats, Florans heeft een klap te pakken. Ze rent van schrik de stal uit, trapje op, en belandt in het konijnenhok. "Dit IS wel wat!" jubelt ze, "Hoog en droog! Groene koekjes!" Florans neemt een hap. "Bahh!!" kermt ze. Maikel knabbelt aan een koolstronk. "Bleehh!" Dan worden ze besnuffeld door een reusachtig konijn. "Rennen!" gillen ze, "Naar huis!!" Uitgeput en hongerig komen ze de kerk binnen. Ze zijn DANKBAAR voor hun knusse muizenhuis. Hoog en droog. Waar mama is. En waar de koekjes wél lekker zijn.

SPEL Herken wie ik ben (voor drie of meer spelers)

START

Elke speler krijgt 7 voorgevouwen, lege blaadjes en een blauwe pen. Op tafel een pot of vaas.

DOEN

Ronde 1: Ieder schrijft op de 7 blaadjes – onzichtbaar voor de anderen – de namen van zeven personen. Let op: de anderen moeten hem of haar óók kennen! Vouw elk blaadje meteen weer dicht en doe het in de pot.

Ronde 2: Pot schudden, iedere speler haalt er 7 willekeurige blaadjes uit. Open ze – onzichtbaar voor de anderen – en schrijf onder de naam waarvoor JIJ die persoon DANKBAAR bent.

Vouw weer dicht en doe terug in de pot.

Ronde 3: Pot schudden. Ieder pakt er om de beurt een blaadje uit, leest het hardop voor (de naam én de dankwoorden), en houdt het blind bij zich. Nu komt het: iedereen probeert te raden wie dit dankwoord geschreven heeft.

HERKEN JE ELKAAR AAN DE DANKBAARHEID?

TIP: Hou je van een wedstrijdje, laat ieder zijn/haar oplossing dan eerst op een apart blaadje schrijven, noem ze daarna hardop. Tel na afloop wie de meeste 'schrijvers' goed raadde.

Uit de Bijbel

Ik dank de Heer vanuit het diepst van mijn hart.
Heen mijn God, u bent machtig!
Alles rondom u is stralend en mooi.
Overal om u heen is licht!

psalm 104:1-2 Vertaling BGT

Teksten:
Marjet de Jong
Tekeningen:
M. Jurriëns